

27.05.2019

Asia/3

§ 388

V 5.6.2019, Helsingin kaupungin ympäristöraportti 2018

HEL 2018-013307 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2018.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli ympäristösuunnittelija Pirita Kuikka. Asian-tuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupungin ympäristöasioiden huomioon ottamista ohjaavat kaupunginvaltuuston hyväksymät kaupunkistrategia ja ympäristöpolitiikka sekä kaupunginhallituksen hyväksymät talousarvion laatimisohteet. Kaupungilla on lisäksi useita ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmia, jotka toimivat osaltaan kaupungin ympäristöjohtamisen toteuttajina. Toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen ympäristötyö tukee kaupungin ympäristöjohtamista.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen asiakirja, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutumista ja toiminnan vaikutuksia ympäristöön sekä kaupungin ympäristöpoliti-

kan toteutumista. Jatkossa ympäristöraportissa raportoidaan myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman ja sopeutumislinjausten 2019–2025 edistymistä. Toimialojen ja liikelaitosten vastaukset ja ympäristötilinpitotiedot julkaistaan avoimena datana ja koko raportti tullaan julkaisemaan osoitteessa www.hel.fi/ymparistoraportti. Ympäristöpalveluiden kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaupungin toimialat, liikelaitokset ja tytäryhteisöt.

Keskeisiä poimintoja ympäristöraportista

Kaupunkistrategian 2017–2021 mukaan Helsingissä toteutetaan modernia ilmastovastuuta. Tavoitteena on vähentää päästöjä 60 prosenttia vuoteen 2030 ja olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa yksimielisesti joulukuussa 2018. Ohjelma sisältää 147 toimenpidettä vastuuorganisaatioineen ja aikatauluineen. Ohjelmaa valmisteltiin avoimesti ja siihen osallistui laaja joukko henkilöitä kaupungilta ja sidosryhmistä. Lisäksi teetettiin ulkopuolisilla konsulttitoimistoilla liikenteen sekä rakentamisen ja rakennuksiin liittyvät päästö- ja kustannusvaikutusarviot sekä pyydettiin lausunnot ja VTT:n toimesta tehtiin elinkeinovaikutusten arviointi. Niiden perusteella toimenpideohjelmaan lisättiin uusia toimenpiteitä ja muokattiin olemassa olevia. Elinkeinoelämän toiveen mukaan päätettiin perustaa yritysfoorumi, joka seuraa toimenpideohjelman toteutumista. Toimenpideohjelman seurantaan on kehitetty avoimesti verkossa saatavilla olevaa seurantatyökalua, josta kuka tahansa kiinnostunut voi seurata toimenpiteiden etenemistä. Vuonna 2018 seurantatyökalusta valmistui demoversio.

Helsingin kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt olivat noin 27 prosenttia alemmat kuin vuonna 1990. Kaupungin kasvihuonekaasujen kokonaispäästötavoite vuodelle 2020 on 30 prosentin vähennys. Tavoite on mahdollista saavuttaa, mutta tämä riippuu etenkin kaukolämmön tuotannon polttoainejakaumasta sekä joukkoliikenteen uusiutuvan polttoaineen osuudesta vuonna 2020.

Kaupungin ilmastonmuutokseen sopeutumisen linjaukset päivitettiin syksyllä 2018 ja ovat kaupunginhallituksessa pöydällä. Sopeutumislinjaukset 2019–2025 on suunnitelma, jota toteuttamalla Helsinki voi sopeutua ilmastonmuutokseen. Sopeutumisvisio esittelee, millainen on ilmastonkestävä Helsinki vuonna 2050. Vuonna 2018 sosiaali- ja terveystoimialalle perustettiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen työryhmä. Työ aloitettiin tunnistamalla toimialan näkökulmasta keskeiset ilmastonmuutoksen vaikutukset. Ensimmäiseksi kehittämiskohteeksi valittiin helteisiin varautuminen. Kaupunginhallitus hyväksyi kaupungin hulevesiohjelman vuonna 2018 ja kaupungin asuntotonttien tontinluovutusehtoihin sisällytettiin hulevesiä koskeva ehto.

Kaupunkiorganisaation energiatehokkuus on uusi osio ympäristöraportissa. Osio liitettiin ympäristöraporttiin päällekkäisen raportoinnin karsimiseksi. Helsingin kaupungin energiansäästötyötä koordinoi Energiansäästötyöryhmä, joka aloitti toimintansa syksyllä 2018. Kaupunkikonsernin päästöt ovat 15 prosenttia koko kaupungin päästöistä ja tästä osuudesta noin 95 prosenttia aiheutuu rakennusten energiankulutuksesta. Helsingin kaupunkikonsernin kokonaisenergiankulutus vuonna 2018 oli noin 1 712 GWh, mikä oli noin prosentin enemmän kuin vuonna 2017. Kiinteistöjen energiankulutukset ovat noudattaneet edellisen vuoden tasoa, ainoastaan kaukojäähdytyksen osuus on kasvanut uusien kaukojäähdytyskohteiden myötä. Yleisten alueiden ja valaistuksen sähkönkulutusta on saatu vähennettyä vuodesta 2017 energiatehokkuustoimenpiteiden ansiosta.

Smart & Clean -säätio on käynnistänyt seitsemän vaikuttavaa muutospojektia, joissa on mukana jo 100 yritystä. Uudenlaisia ratkaisuja rakennetaan muun muassa ilmanlaadun, korjausrakentamisen, liikenteen, hulevesien laadunhallinnan ja muovin kiertotalouden parissa. Helsinki Metropolitan Air Quality Testbed (HAQT) -projektissa luodaan pääkaupunkiseudulle tiheää ja tarkkaa ilmanlaadun mittausjärjestelmää. Bio Sata -projektissa HSL:n bussit ja Staran työkoneet siirtyvät käyttämään kokonaan jäte- ja tähdepohjaisia biopolttoaineita vuoteen 2020 mennessä.

Helsingin ilmanlaatu on parantunut viimeisten vuosikymmenien aikana ja on kansainvälisesti vertaillen melko hyvää. Kuitenkin EU:n ilmanlaatudirektiivin terveysperusteinen typpidioksidin vuosiraja-arvo ylittyy yhä paikoitellen keskustan katukuiluissa. Syynä ovat liikenteen, etenkin dieselkaluston, pakokaasupäästöt. Myös hengitettävien hiukkasten eli katupölyn osalta raja-arvon ylitysriski on yhä olemassa. Pientaloalueilla ilmanlaadun heikentymistä aiheuttaa puun pienpoltto takoissa ja kiuksissa.

Ympäristömelu vaikuttaa vahvasti elinympäristön laatuun ja yleiseen viihtyvyyteen. Suurin meluhaittojen aiheuttaja Helsingissä on tieliikenne. Helsingin kaupungin meluntorjuntaa ohjaa meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018–2022. Sen keskiössä on meluhaittojen ennaltaehkäisy maankäytön ja liikenteen suunnittelun keinoin. Lisäksi tarvitaan melutasojen alentamiseen liittyviä toimia, kuten melua vaimentavia katupäälysteitä, nopeusrajoitusten alentamista ja nastarenkaiden käytön vähentämistä. Periaatteet nopeusrajoitusten määrittämiseksi hyväksyttiin vuonna 2018. Nopeusrajoitukset tulevat laskemaan suuressa osassa kaupunkia, millä on vaikutusta myös meluun. Nopeusvalvontakameroiden ja nopeusnäyttöjen määrää kaupungissa on lisätty. Hyvän etukäteistiedottamisen on todettu vähentävän asukkaiden kokemaa melu-

häiriötä niin rakennus- ja saneeraustöiden kuin ulkoilmakonserttienkin osalta.

Kaupunkipyöräpalvelu laajentui Espooseen. Käyttäjien toiveesta kausi alkoi jo huhtikuussa. Helsingissä pyörillä ajettiin 2,8 miljoonaa matkaa ja kaupungin teettämän selvityksen mukaan kaupunkipyöräien käyttöaste on maailman kärkeä. Palvelu ylitti taloudelliset tavoitteensa vuonna 2018 ja pyörämäärän tasaamiseen lanseerattiin asemilla kysyntää enustava järjestelmä.

Helsingin ja Turun toisen yhteisen Itämeri-toimenpideohjelman 2014–2018 visio oli puhdas, tuottava ja yhteinen Itämeri. Ohjelman alakohdittain yhteensä yli 80 toimenpiteestä oli vuoden 2018 lopussa aloitettu 24, käynnissä 40, ja yhdeksän oli valmistunut. Monet käynnissä olevat asiat eivät koskaan tule ”valmiiksi” vaan ovat muuttuneet uusiksi pysyviksi toimintatavoiksi. Erityisesti roskaantumiseen, laivaliikenteeseen, virkistysveneilyyn ja viestintään liittyvät toimet ovat vauhdittuneet. Vuoden 2018 aikana useat Itämeri-toimenpideohjelmassa olleet keskenraiset asiat siirtyivät kaupungin uuden hulevesiohjelman edistettäväksi, ja suunnitelmalliseen vesialueiden käyttöön liittyviä toimia merellisen strategian piiriin. Pääosin vuoden 2018 aikana valmisteltiin myös uusi, järjestyksessään kolmas Helsingin ja Turun yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma vuosiksi 2019–2023.

Helsingin luonnonsuojeluohjelman 2015–2024 toteuttaminen jatkui. Kallahden matalikon luonnonsuojelualueelle laadittiin perustamisesitys sekä hoito- ja käyttösuunnitelma. Maununnevan luonnonsuojelualueelle laadittiin esitys laajennuksesta ja alueelle tehtiin uusi, päivitetty hoito- ja käyttösuunnitelma, johon sisällytettiin sekä aiemmin perustettu luonnonsuojelualue että uusi laajennusosa. Haltialan metsän luonnonsuojelualueelle valmistui hoito- ja käyttösuunnitelma.

Merkittävimpiä kaupungin hoitamia pilaantuneen maaperän kunnostuskohteita olivat asumiskäyttöön muutettavat Kalasataman ja Jätkäsaa- ren projektialueet. Lisäksi käynnissä on Vuosaaren kaatopaikan kunnostus. Yleisten alueiden rakentamisessa hyötykäytettiin vuonna 2018 yhteensä 734 800 tonnia kaivumassoja ja kiviaineksia. Hyötykäytön ansiosta säästyi noin 4,5 miljoonaa euroa ja 840 000 litraa polttoainetta ja päästöt vähenivät 2 093 t CO₂e. Kaivumassojen ja kiviaineksien koordinoitu hallinta ja hyötykäyttö on oiva esimerkki rakentamisen kier- totaloudesta.

Ekokompassi -ympäristöjärjestelmä on käytössä tai rakenteilla kolmella toimialalla tai niiden osassa, kahdessa liikelaitoksessa sekä 12 tytäryhteisössä. Ekokompassi -järjestelmien laajentaminen toimipaikkakohtaisista järjestelmistä palvelukokonaisuus- ja toimialakohtaisiin järjestel-

miin aloitettiin vuonna 2018. Ekokompassia rakennetaan muun muassa liikunnan palvelukokonaisuudelle, kaupunkiympäristön toimialalle, nuorisopalveluille sekä Helsinki Biennaali 2020 -tapahtumalle. Vuoden 2018 lopulla kaupungin emo-organisaatiossa toimi 705 koulutettua ekotukihenkilöä. Koulutettuja ekotukihenkilöitä toimii myös useissa tytäryhteisöissä. Kaupungin ja elinkeinoelämän Ilmastokumppanit -verkostoon liittyi vuonna 2018 ennätysmäärä uusia kumppaneita. Verkostossa on nyt jo yli 80 suurta yritystä ja tukijäsentä.

Helsingin kaupungin ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 91 miljoonaa euroa (2,1 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista). Suurimmat kuluerät aiheutuivat ilmastonsuojelusta (33 %), alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta (23 %) sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä (18 %). Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 135 miljoonaa euroa (21,5 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista). Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämiseen (HKL:n kalustohankinnat) sekä pilaantuneen maaperän puhdistamiseen. Ympäristötuotot olivat noin 6 miljoonaa euroa (0,5 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista). Ympäristötuotot laskivat merkittävästi, koska Korkeasaaren eläintarha, jonka tuotot ovat muodostaneet suurimman osan ympäristötuotoista, ei ole enää osa emo-organisaatiota.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunta
Kasvatus- ja koulutuslautakunta
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Sosiaali- ja terveyslautakunta